TEVHİD, DOSTLUK, DÜŞMANLIK VE İLİM TALEP ETMENİN KEYFİYETİ HAKKINDA MUHTASAR BİR RİSALE

Müellif:
Abdullatif b. Abdirrahman
(Rahimehullah)

Mütercim:
Mücahid bin Muhammed

MUVAHHİD YAYINLARI

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla...

Abdullatif b. Abdirrahman *Rahimehullah* şöyle demiştir:

"...Vacib olan hükümlerin en mühim olanı ise, imanın gerekleri ve İslam'ın rükünları (şartları)dır. (Talebe) Daha sonra (önem sırasına göre) derece derece en üsten en aşağıya doğru intikal eder. Bundan sonra ise, İslam'da Allah için yapılması farz olan hukuka dair şeyleri öğrenir. Bazı talebelerin yaptığının aksine, teferruat ve alt meseleler ile iştigal eden insanların yaptığı gibi yapmaz. Şeyh'ul-İslam'ın (Allah ruhunu temiz kılsın) kelamında olduğu gibi…:

"من ضيع الأصول حرم الوصول ومن ترك الدليل ضل السبيل"

"Usulü (Asılları) zayi eden, Vusuldan (yani maksadına kavuşmaktan) mahrum olur. Her kim de delili terk ederse, yolunu sapıtır."

TEVHİD, DOSTLUK, DÜŞMANLIK VE İLİM TALEP ETMENİN KEYFİYETİ HAKKINDA MUHTASAR BİR RİSALE

Müellif:

Abdullatif b. Abdirrahman

Mütercim:

Mücahid b. Muhammed

MUVAHHİD YAYINLARI

www.almuwahhid.com

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Abdullatif b. Abdurrahman'dan, değerli kardeş Abdurrahman b. Muhammed b. Cerbu'a -Allah, ona selamet versin ve Onu meşru' bir yolda tutsun-.

Selam'un Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu. Bundan sonra:

Yazın elimize ulaştı. Allah'da seni razı olacağı şeylere ulaştırsın. Bizi bu yazında, İslam'ın ni'meti ve bu zamandaki tevhidin ma'rifeti ile bizi bir hayli sevindirdin. Allah'da senin mutluluğu artırsın. Bize ve size şükür vesilesiyle vermiş olduğu bu nimetlere şükretmeyi de sana nasip etsin. Bizleri kendisinin razı olacağı Salih amellere muvaffak kılsın.

Sen, insanın üzerine vacip olan tevhidi ve çeşitlerini, bu konu hakkındaki dostluk ve düşmanlığın açıklanmasını ve mubtedi (yeni başlayan) bir kimse için ilim elde etmenin keyfiyetini ve bu ilmin tahsiline vesile olan şeylerin beyan edilmesini istemektesin.

Tevhid ve Çeşitlerinin Bilinmesi

فمعرفة التفاصيل تتوقف على معرفة الأحكام الشرعية من أدلتها التفصيلية. فالدين كله توحيد، لأن التوحيد إفراد الله بالعبادة، وأن تعبده مخلصا له الدين. والعبادة اسم جامع لكل ما يحبه الله ويرضاه من الأقوال والأعمال الباطنة والظاهرة ؛ فيدخل في ذلك قول القلب وعمله، وقول اللسان وعمل الجوارح. وترك المحظورات والمنهيات داخل في مسمى العبادة. ولذلك فسر قوله تعالى: {يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} بالتوحيد في العبادة؛ لأن الخصومة فيه. وهو تفسير ابن عباس رضي الله عنهما.

(Bu konularda ki) Tafsilatları bilmeye (öğrenmeye) gelince: Bu senin, tafsili delillerden istinbat edilen, şer'i hükümleri bilmek hususu üzerinde durmandan geçer. Din'in hepsi tevhidin kendisidir. Çünkü tevhid, Allah *Azze ve Celle*'yi ibadet ile birlemek ve ona dini has kılarak ibadet etmendir. İbadet ise; Allah'ın sevdiği, razı olduğu bütün gizli ve açık amel ve sözlerin hepsine verilen ortak bir isimdir. Bu hususa ise, kalbin sözü ve ameli, dilin sözü ve azaların ameli girmektedir. Haramları ve yasakları terk etmekte ibadet'in müsemmasına dahildir. Bu sebepledir ki, Allah-u Teala'nın şu sözü;

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

"Ey İnsanlar sizi ve sizden öncekileri yaratan rabbinize ibadet edin! Umulur ki sakınırsınız."[1] ibadette tevhid etmek ile tefsir edilmiştir. Çünkü husumet hep bu hususta idi. Buda İbn Abbas (*Radiyallahu Anhuma*)'nın tefsiridir.

إذا عرفت هذا، عرفت أن على العبد أن يخلص أقواله وأعماله لله، وأن من صرف شيئا من ذلك لغيره، فقد أشرك في عبادة ربه، ونقص توحيده وإيمانه، وربما زال بالكلية إذا اقتضى شركه التسوية بربه والعدل به وتضمن مسبَّة، الله فإن الشرك الأكبر يتضمنهما، ولهذا ينزه الرب تعالى، ويقدس نفسه عن ذلك الشرك في مواضع من كتابه، كقوله تعالى.

Sen bu hususu bildiğin zaman, kulun sözlerini ve amellerini Allah'a has kılmasının, kulun üzerine bir sorumluluk olduğunu da bilmiş olursun. Bununla beraber, her kim bu hususta Allah'dan başkasına bir şeyi sarf ederse, işte o zaman o rabbine ibadet etme hususunda şirk koşmuş, tevhidini ve imanını noksanlaştırmış olur. Şayet kulun şirki, Allah'ı bir başkasıyla bir tutmak veya ona eş koşmak olursa ki bu, Allah *Azze ve Celle*'ye kötü bir şekilde vasıflandırmayı içine alır, o zaman iman onda

[1] Bakara:22

kulli olarak gider. Gerçekten de büyük şirk, bu iki şeyi kapsayan bir fiildir. Bu sebeple Rab Teala kendisini tenzih etmiş, nefsini bu tür şirklerden kitabının çeşitli yerlerinde, kendinden uzak saymıştır. Şu kavlinde olduğu gibi:

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

"Allah, şirk koşanlardan münezzeh ve yücedir."[2]

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"İzzet sahibi, rabbin olan (Allah) onların vasıflaya geldikleri şeylerden münezzehtir. Gönderilmiş elçilere selam olsun! Hamd bütünüyle alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur"[3]

﴿وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim ve ben müşriklerden değilim"[4]

ومحل تفاصيلها الكتب المصنفة في بيان الأحكام الشرعية وواجباتها ومستحباتها، سواء كانت في معرفة القلوب وعلمها، وعملها وسيرها.

Anlatmış olduğum bu hususların tafsilatlarının yeri, Şer'i hükümlerin, vaciblerini ve müstehaplarını açıklamak üzere yazılmış kitaplardır. Bu hükümlerin beyanı, kalbin ma'rifeti, ilmi, ameli ve seyri hakkında olsun fark etmez.

فالأول علم العقائد وهو التوحيد العلمي. وقد صنف أهل السنة فيها مصنفات؛ من أحسنها كتب شيخ الإسلام ابن تيمية.

وأما الثاني: وهو علم أعمال القلوب وسيرها، المسمى علم السلوك. فقد بسط القول

[2] Kasas:68
[3] Saffat:180-182
[4] Yusuf:108

فيه ابن القيم -رحمه الله تعالى- في شرح المنازل، وفي سفر الهجرتين.

Birincisi: Akaid ilmi ki bu, ilmi tevhiddir. Bu konu hakkında Ehl-i Sünnet çeşitli tasnifler hazırlamışlardır. Bu tasnifatların en güzeli, **Şeyh'ul-İslam İbn Teymiyye** (*Rahimehullah*)'ın kitaplarıdır.

İkincisi: Kalbin Amellerini ve gelişimini ilgilendiren ilimdir. Bu İlm'us-Suluk (Davranış ilmi) diyede isimlendirilir. Bu konu hakkında da **İbn Kayyım** (*Rahimehullah*), **Şerh'ul-Menazil (Medaric'us-Salikin)** ve **Sefer'ul-Hicreteyn (Tarik'ul-Hicreteyn)** adlı eserlerinde açıklamıştır.

وأما أعمال الجوارح الظاهرة: فالمصنفات فيها أكثر من أن تحصر. وبالجملة فمعرفة جميع تفاصيل العبادة تتعذر، إذ ما من عالم إلا وفوقه من هو أعلم منه، حتى ينتهي العلم إلى الله.

Organların görünen/zahir amellerine gelince: Bu konu hakkında sayılamayacak kadar çok tasnifat bulunmaktadır. Özet olarak şöyle diyebiliriz ki; ibadetlerin tüm tafsilatını bilmek gerçekten imkansızdır. Öyle ki hiçbir alim yoktur ki, bu konularda kendisinden daha bilgili biri bulunmasın. Ta ki bu ilmin (bilmenin) sınırı Allah'a uzanıncaya kadar bu böyledir.

Dostluk ve Düşmanlık

وأما الموالاة والمعاداة: فهي من أوجب الواجبات، وفي الحديث: "أوثق عرى الإيمان الحب في الله والبغض في الله". وأصل الموالاة الحب، وأصل المعاداة البغض، وينشأ عنهما من أعمال القلوب والجوارح ما يدخل في حقيقة الموالاة والمعاداة، كالنصرة والأنس والمعاونة، وكالجهاد والهجرة ونحو ذلك من الأعمال. والولي ضد العدو.

Muvalaat (Dostluk) ve Muadat (Düşmanlık) meselesine gelince: Bunlar; şu hadiste buyrulduğu gibi, vacib olan hükümlerin arasında kişiye en çok vacib olan meselelerdir. Hadiste de

beyan edildiği gibi:

«أوثق عرى الإيمان الحب في الله والبغض في الله»

"İman'ın en sağlam kulpu; Allah için sevmek ve Allah için buğz etmektir."

Muvalatın aslı sevgidir. Muadatın aslı ise buğzdur. Muvalatın ve muadatın hakikati kapsamına giren, kalbin ve organların ameli, bu iki hususdan neşet eder. Yardım etmek, samimiyet, yardımlaşmak, cihad etmek, hicret etmek ve buna benzer diğer ameller gibi… Veli kelimesi ise, düşmanın zıttıdır.

Yeni Başlayan Kimsenin İlim Elde Etme Usulü

وأما كيفية طلب العلم: ففي حديث ابن عباس أن رسول الله صلى الله عليه وسلم بعث معاذا إلى اليمن فقال: "إنك تأتي قوما من أهل الكتاب ... " الحديث.

İlim taleb etmenin keyfiyetine gelince: İbn Abbas'ın (*Radiyallahu Anhuma*) Nebi (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*)'den nakletmiş olduğu hadiste, Nebi (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) Muaz'ı (*Radiyallahu Anh*) Yemen'e gönderirken şöyle buyurduğu aktarılmaktadır: **"Muhakkak ki sen Ehl-i Kitaptan bir topluluğa gitmektesin…"**[5]

فيه بيان: كيفية والبداءة بأصول الدين، وما تضمنته الشهادتان من الأصول الدينية، وبعد ذلك يبدأ بالأهم فالأهم من واجبات الإيمان وأركان الإسلام، وينتقل درجة درجة من الأعلى إلى ما دونه، ثم بعد ذلك يتعلم ما يجب لله من الحقوق في الإسلام، بخلاف ما يفعله

[5] Hadisin Tamamı: "Muhakkak ki sen Ehl-i Kitaptan bir topluluğa gitmektesin. (İlk olarak) onları; Allah'dan başka ilâh olmadığına benim de Allah'ın Resulü olduğuma şehâdet getirmeye davet et. Eğer buna itâât ederlerse kendilerine, Allah'ın onlara her gün ve gecede beş vakit namazı farz kıldığını öğret. Buna da itaat ederlerse, Allah kendilerine, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek bir sadakayı (zekatı) farz kıldığını bildir. Şayet buna da itaat ederlerse, sakın malla-rının en kıymetlilerini alma! Mazlumun duasından da korun! Çünkü bu dua ile Allah'ın arasında perde yoktur." Muslim: (29)

بعض الطلبة من الاشتغال بالفروع والذيول. وفي كلام شيخ الإسلام -قدس الله روحه-5: من ضيع الأصول حرم الوصول ومن ترك الدليل ضل السبيل.

Bu hadiste şu hususların beyanı vardır: İlim talebinin keyfiyeti, (ilim talebine) dinin asılları ve şehadeteynin kapsamış olduğu dini esaslar ile başlamak. Bundan sonra ise Nebi (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*), en ehemmiyetli olan ile devam etmektedir. Vacib olan hükümlerin en mühim olanı ise, imanın gerekleri ve İslam'ın rükünları (şartları)dır. (Talebe) Daha sonra (önem sırasına göre) derece derece en üsten en aşağıya doğru intikal eder. Bundan sonra ise, İslam'da Allah için yapılması farz olan hukuka dair şeyleri öğrenir. Bazı talebelerin yaptığının aksine, teferruat ve alt meseleler ile iştigal eden insanların yaptığı gibi yapmaz. Şeyh'ul-İslam'ın (Allah ruhunu temiz kılsın) kelamında olduğu gibi…:

"من ضيع الأصول حرم الوصول ومن ترك الدليل ضل السبيل"

"Asılları zayi eden, Vasıldan (yani maksadına kavuşmaktan) mahrum olur. Her kim de delili terk ederse, yolunu sapıtır."

وأما السبب في تحصيله:

فلا أعلم سببا أعظم وأنفع وأقرب في تحصيل المقصود من التقوى. قال تعالى: {وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْراً لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتاً} وفي الأثر: من عمل بما علم أورثه الله علم ما لم يعلم.

İlmi tahsil etmeye sebeb (vesile) olan şeylere gelince: Gerçekten ben, kastedilen şeyi (ilmi) tahsil etme hususunda, takvadan daha büyük, daha önemli ve maksuda daha yakınlaştırıcı bir başka şey bilmiyorum.

Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْراً لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتاً﴾

"(...) Eğer kendilerine verilen öğütleri tutsalardı, elbette haklarında hem daha hayırlı, hem de (imanlarını) daha çok pekiştirici olurdu. "[6]

Eser'de şöyle geçmektedir:

"من عمل بما علم أورثه الله علم ما لم يعلم"

"Her kim bildiği ile amel ederse, Allah ona bilmediği başka şeyleri öğrenmeyi nasip eder"

قال الشافعي -رحمه الله تعالى:-

شكوت إلى وكيع سوء حفظي ... فأرشدني إلى ترك المعاصي

وأخبرني بأن العلم نور ... ونور الله لا يهدى لعاصي

İmam Şafii (Rahimehullah) şöyle demiştir:

Veki'e şikayet ettim hafızamın kötülüğünü

Beni ma'siyetleri terk etmeye irşad etti

Ve bana ilmin bir nur olduğunu haber verdi

Allah'ın nuru ise hidayet etmez isyankarı

ومن الأسباب الموجبة لتحصيله: الحرص والاجتهاد، قال تعالى: {وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْراً لأَسْمَعَهُمْ}. ومنها: إصلاح النية وإرادة وجه الله والدار الآخرة فإن النية عليها مدار الأعمال ولا يتم أمر ولا تحصل بركته إلا بصلاح القصد والنية.

Hırs ve çalışkanlık, bu ilmi tahsil etme hususunda vacib olan sebeplerdendir. Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır.

﴿وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْراً لأَسْمَعَهُمْ﴾

[6] Nisa:66

"Şayet Allah onlarda bir hayır olduğunu bilseydi, onlara işittirirdi."[7]

Bu ayeti kerimede şu hususlar göz önüne alınmalıdır: Niyetin islahı, Allah'ın vechini, rızasını ve ahiret diyarını istemek. Çünkü bu hususlarda niyet, amellerin direğidir. Kasdın ve niyetin ıslahı olmaksızın ne, o iş tamam olur, ne de işin bereketi hasıl olur.

وهناك أسـباب أخرى تذكر في الكتب المؤلفة في آداب العلم والتعلم ليس هذا محل بسطها.

Burada, İlmin ve ilim elde etmenin adabına dair yazılmış kitaplarda zikredilen daha bir çok husus vardır. Fakat bunun yeri burası değildir.

وبلغ سـلامنا الأخوين المحمدين وسـائر الطلبة. ولدينا الشـيخ الوالد المكرم، والأخوان والولاد ومحمد آل عثمان بخيير، وينهون السـلام، والسـلام. وصـلى الله على محمد وعلى آله وصحبه وسلم.

Selamımızı, Muhammed ismindeki iki kardeşe ve diğer talebelere ilet… Burada yani Huyeyr'de bulunan kıymetli babamız ve şeyhimizin, kardeşlerin ve Osman ailesinden Muhammed'in çocuklarının selamlarını sana arzederim. Selam ile… Allah Muhammed'e ailesine ve ashabına salat ve selam etsin.[8]

[7] Enfal:23

[8] Risale şu kaynaklarda bulunmaktadır: Uyun'ur-Resail ve'l Ecvibe an'il-Mesail 2/574; Mecmu'atu'r-Resail ve'l Mesail 1/289; Durer'us-Seniyye 2/324